

1988 чыл. Март

САГЫЛГА-ЧУРУМ ЭКИЖЭЭНИНДЕН...

Сес саанчы хүндүлүг
аттың эдилекчизи

Танды районда «Сосновское» дуржулга-бүдүрүлгө аял-агыймык сүт-баран фермасын бүгү-эзелдеги социалист чарыштыг киришкеш, бедик көргүзүлгө чедип ал, 1987 чылдың планый оналдаларын чедикшиктинг күтсеткени дээш, СССР-нин Агроулетпур күрүнө комитетинин болгаш агроулетпур комплекстик ажилдакчыларынч профсоюз Төп Комитетинин мурундан хүндүлөп ымыла база акаш шаңгалы-биле шынаан дээш дымдагит коллективтик кежи-түнкүрүннүң күш-ажылчы турсоруун улам көдүргөн. Ферма-нын савкыларынч аразында 8 кижи 1 инектен 3000 килограмм ажыр сүтү сагаш, 3 жүнчүлүр деп хүндүлүг аттың эдилек-чилери болганар. Оларынч аразында Минчеймаа Кыргыс, Ольга Донгук Бүгү-эзелдеги социалист чарыштынч тилек-чилери болган. Минчеймаа Насиловна 1 инектен 3320 кило-грамм сүтү сап алган. Анык савкы Ольга Донгуктын ол көргүзү 3234, Ферманың савкылары нитиз-биле 1987 чылда ортумаа-биле 1 инектен 2924 килограмм сүтү бүдү-ргөнөр. Ол дээрже республикада экине бедик чүрүт. Саан-чылар Сертай Оюн, Намзармаа Донгук, Кара-кыс Мембей-оол база бедик көргүзүлгө чедип алган.

Коллективтик бедик көргүзүлгө чедип алганынч, күш-ажылдык бүдүрүкчүлүг өстүргөнинч алыс дөү чүдөл! Ха-мыктың мурунда күш-ажылдык болгаш нитининч корум-чүрүмүнч сөөлгү чылдарда быжыкканы деп, Ферманың зоотехник, ында профсоюз комитетинин дөргөш Раиса Тимеева санап турар.

Арага ижер чорукка уду, корум-чүрүмү быжыгалаар дээр республикада калбарган кемчелер чогуу түңгөлдери берип эгелер берген, ооң-биле кады кижилеринч аялгына хары-салгазы шыгылааран, күш-ажылдык бүдүрүкчүлүг бедикши-бинч ферманың чижээден көрүп болур — деп, Раиса Пав-лова чүгүлөдү. Арагалар чорук, ооң урмачы-биле аял-агыймык уду, күш-ажылдык чүрүмү үрээр чоруктар хей тур-ган, ады уде амыкка тамаанок, бажыкыга, бедик арага ижер коллективтик чиген деп, ол санап турар.

Күш-ажылдык сагылга-чүрүмү быжыгалаарында аңгыда, ажилдык бүдүрүкчүлүг бедиктер, инек бүдүрүлгөдө про-дукция алдырч көүдөлдөр талазы-биле кемчелерин алган. Ма-териал-техниктик базаны, инектеринч үксөзден, мал кем-чи-биле хандырылганын ал көөр болза, бөгүгү шыкш бедик көргүзүлгө чедип ол болурунч аргазы мурунда-ла тур-ган деп, савкылар билген. Ажилдык алыс түңкүлү дээш, эвээр чарыгдаларын удуруп тургаш, хей продукцияны алыр сонугураа савкыларга, кадарчыларга чок турган. Бүдүргөн продукцияны чүгө темчээш дээш шалкынч төлөп бээр, оон шынары, аландан ажыр бүдүргөн продукция, чарыгдаларын эвээжтени дээш немелде төлөвир көрдүмүнч турган. Ол негелделерин тургускан соонда, эң алыскай мал чемикчи кам-налгасы көүдөш. Акаа бадиткал бүдүрүлгө даразында чикке. Эрткен чылдың февраль айда бызаа ажаакчылар 1 тоннука ортумаа-биле 500 грамм немелде дөңкени алганнар. А бо чылдың ол-ла үезинде 840 граммны алган. А мал чемикчи чарыгдалы, эрткен чылда дөңкөзгө, элээн эвээжтэн. Немелде дөңкени бызаа ажаакчылар малдын ажалдазын эжиткеш, чөмчөлөгөш азыр чыгыраш чедип алган. Бүгү-эзелдеги социалист чарыштынч тилекчилер Скотерина Емельянова Едочкина эң хей немелде дөңкени азыраа бызаларында алышкан. Каш чыл улаштыр акаа дөңкенир бызаа ажаак-чызы чок.

Савкылар, кадарчылар, бызаа ажаакчыларынч аразында социалист чарыш күш-ажылдык бүдүрүкчүлүг бедиктеринч бир бызаа боюн артышкан. Бедик күш-ажылчы көргүзүлгө дээш материалдык шаңгалды аял телеверинге немелде кыл-дыр кижилер ал турар аларган чүе төлөдө, социалист чарыштынч тилекчилеринч моральдык иди берикшиктинг кичээлгиди профсоюз комитети уландырган. Социалист чарыштынч түңгөлдери ал, квалит савкында ай-шаанда үндү-руп, тилекчилеринч көргүзүлгө, аттарынч коллективке дөң-надып турар. Чангыс сес-биле чүгүлөдү, социалист чарыштынч амык-чарыг чорун күшдөдөргөн.

Савкыларынч, кадарчыларынч ажилдарында болгаш дыш-танарында таарымчалык байдалды тургузуп турар. Чижээлээр, фермада савкылар бажыкынч тудуун дөзөарынын чы-рында келген. Акаа столова, чүр дүш, магазин, кызыл-булут турар. Ону ажилгала кижилерге, кижилеринч ажил-дар, дыштаныр байдалы улам экигер. Хосталган шөлдөргө хей чүр чери, санитар пунктузун тургузар.

Ферманың коллективтик, түрүндө туруп турар соруга бир инектен савр сүтү 3000 килограммга чоошулдулар. Акаа социалист чарыш, ооң амык-чарыг чорун дүзөлөөр чүгүлөдү.

Шагыр-оол СУВАН.

СОЦИАЛИСТИК ЧАРЫШ СИСТЕМАЗЫН ШЫНАРНЫН, КУРЛАВЫРЛАР КАМНАЛГАЗЫНЫ, КЕРЭЭ ЁЗУГААР ХАНДЫРЫЛГАНЫ БЫАП КҮҮСЕДИРИНИН КӨРГҮЗҮГЛЕРИНЧЕ ЭДЕ УГЛААР ҮЕ КЕЛГЕН. М. С. ГОРБАЧЕВ

КЕРЭЭ ЁЗУГААР ЧЕДИР БЕРБЭЭН

Үлетпур бүдүрүлгелеринч 60 чылдың ий айында дүргүзүндө арыг орулга (оларынч боттарынч санап үндүргөниң ёзулар) 2,8 млн. рубль түдүгүт ийкеле, план-тингениңдэн 24,4 хуу хей болган. Бо чылдың ий айында, эрткен чылдың ол үези-биле дөңкөзгө, үлетпур про-дукциязын 8 хуу хейнү бүдүргөн.

Ынчалзжок бот-оругла-чарылганың болгаш түдөзик экономиктиг реформаның кол негелделеринч бирээм болза, керээлөр ёзулар продукция бээринч хүлээлгелер болур. Бо талазы-биле алыр болза, республиканың үлет-пур планынч даалгазын күтсеттэн. Херелдчилерге 277 муң рубль түдүгүт аны-бурт продукцияны чедир бер-бээм. Үлетпур бүдүрүлгелеринч 21 хуузу керээлгү хү-лээлгелерин күтсеттэн. Оларынч санында «Тудуг кезекте-ри комбинат, Серг-Септиң райүлетпур комбинаты, Кы-зылдың эйт комбинаты, Туранның мях белеткээр пункту-зу, Кызылдың хлеб комбинаты, тараа хүлээп алыр бүдү-рүлгө, «Тыва сүт тудуг» трестинч ДБК заводу бар. Керээ-лиг хүлээлгелерин күтсеттэнниң чылдаганы болза, про-дукция бүдүреринч кол көргүзүлгөдө даалгаларын боттандырааны болуп турар. Чижээ, Кызылдың хлеб комбинаты кондитер болгаш хлеб-булочка кылгыларынч планынч даалгаларын чедирбээм, тараа хүлээп алыр бүдү-рүлгө — даалган бүдүрерин, Туранның мях белеткээр пун-ктузу — дилит материалдарынч болгаш чынаагы кы-лыгыларынч, Кызылдың эйт комбинаты—колбаса кыл-гы-

Республиканың үлетпур чылдың ий айында

ларынч чедирбээм. Эрткен чылдыңда бодарга, бүдүрүшкүн хемчээлин 12 бүдүрүлгө кудалаткан. Оларынч санында Чадаанынч бол-гаш Серг-Септиң райүлетпур комбинаты, Кызыл-Мажа-лыктын эйт комбинаты, Туранның мях белеткээр пунктузу кирип турар.

Чылдың баштайгы ий айында чоннуң херелл баран-нын 9,3 млн. рубль түгө бүдүргөн, планынч даалга 10,1 хуу күтсеттэн. Эрткен чылдыңда дөңкөзгө оларынч бүдүрер 10,3 хуу көүдөш. Ынчалзжок 16 бүдүрүлгө чоннуң херелл бараннын бүдүреринч даалгаларын күтсеттэн: 248 муң рубльдиң продукциязын, оон иштин-де Кызылдың эйт комбинаты — 92 муң рубльге, «Тудуг кезекте-ри» комбинат — 35 муң, Кызылдың сүт заводу — 18 муң, Чадаанынч саржак заводу — 9 муң рубльге чоннуң херелл бараннын чедир бербээм.

Республиканың үлетпур хөмүр-даш казып тыварынч, да-дүгү, электр болгаш чымыг энергиязы, туйбуу, чүгө, элээр демир-бетон, эки блоктары, кидис иди, даарыны-ла кылгыларын болгаш өскө-дө чамдык продукцияны бү-дүреринч планынч даалгаларын ажыр күтсеткен. Ынча-лзжок сөңгө блоктары, хем иди, колбаса кылгыларын, да-штыкы трикотаж хеп аймаа, даалган, чалад сүт продукциязы,

мебель бүдүреринч планынч даалгаларын күтсеттэн-мээм.

Бо чылдың эгезинден долу бот-оругла-чарылгае болгаш бот-акшаланышкынч шилчткен 24 үлетпур бүдүрүлгелер арыг орулга болгаш керээлгү хүлээлгелер талазы-биле планнынч нитиз-биле үлетпурге бодарга бедик хем-чээлгиди боттандырган. Керээлгү хүлээлгелеринч күтсе-дези 99,1 хуу, орулга планы 146,6 хуу күтсеттэн. Долу бот-оругла-чарылгае болгаш бот-акшаланышкынч шилчткен бүдүрүлгелерден «Тудуг кезекте-ри» комби-нат, Серг-Септиң райүлетпур комбинаты, автоцепелгө заводу, Кызылдың эйт комбинаты, Туранның мях белеткээр пунктузу керээлгү хүлээлгелерин күтсеттэн.

Үндөзик реформаның болгаш бот-оругла-чарылганың бот-акшаланышкынч негелделерин ёзулар бүдүрүл-гелер чүгө орулга алырынч эвас, а харын керээлгү хү-лээлгелерин күтседири дээш кызыдар ужуруг. Чүгө бо ий негелде кайсы-дө күтсеттенип турар таарылгада бүдүрүлгө ажил-чорудугазын чедикшиктинг деп са-наар. Бистиң бүдүрүлгөвистин дыка хей, ажил-чоруда-газын сайгарып көөргө, орулга алырынч сөгүш савыр, керээлгү хүлээлгелер күтсөлдөзүн ийги чөргөни кы-дыр савар чүткүл илереп турар. Ынчалзжок бот-оругла-чарылганың болгаш бот-акшаланышкынч негелделери биле ажилдар дээш бүдүрүлгелеринч дурдугалазы ке-рээлгү хүлээлгелеринч күтсөлдөзүнчө чогуур кичээлгени угадырар ужуруг.

Допчулалды республиканың Статистика эргелелинч специалистери белеткэн.

— УШ МУНЧУЛАР — ШЫНАР БАГАЙДА

ССРЭ-нин 50 чылы 3000 литр сүт саган (салайг талазында) аттыг совхозтун Алаак-II фермасынын коллектив чыл санында-ла сүт саа-рын көүдөдөп келген. Ында чылда бир инектен 3000 литр сүт саган саанчылар көүдөп ту-ру. ЧУРУКТА: уш мунчу саанчыларынч район клауунун кежигүннери О. С. Монгуш, В. Т. Ахае-ва, Г. Ч. Куулар, Е. П. Талы А. А. Тюлюш. А. ЗАЙЦЕВИЧ фото-зу.

ХАЙЫРААН СҮТ

Заводта «камналга»

Сүт болза кайы-даа улусту аажок хүндүлүг, ону ёзулуп-ла эң кем деп санап турары таарылга эвас. Ынчал-за-даа ону камнаагы турар бис. Оон бадиткалы кайдал! Кызылдың сүт заводунда. Акаа бо бүдүрүлгөге, Каа-Хем, Талды, Кызыл, Бик-Хем райондарынч ажил-агыйларынч дунууна-ла 50—52 кире автомашиналар сүтү эжип дужаап турарлар.

Сүт заводу Магистральнаа кудучурунда даш керим шитинде турар. Оон даштын кы-зыр эки, көрүштүр. Кирер улут экик база чараш, ону электр күжү-биле ажилдык, заап турар. Эки-дир. Ол-ла бүтү чүткүл кижик көргөш, оон шитинде — терим шитин-де бүдүрүлгө база ындит ирги ба деп бодар. Чок, сир өскө. Херим шитинче кире бергеш, ажил-агыймы эвас, нурунчынч өчүзүгө кам-наа чок чорукту кижик дораан-на эскерер чорду. Чүл ол Төктүт, кайыл турар ак сүтү — савкыларынч кызыл тургаш саган сүдүн — көрүп каар сен. Ону хүлээдир ба-жыкынч экик аксында айдан-ныч чагай чом оваландыр төктүт, дөңа берген чидыр, ону көөргө, чамдыкта харым бедик дуглар баштарында кы-мын-чайын эрвас мөлгилер-

даа сагышка кирер. Камнал ол төктүт турары! Сүт эжип-ген автомашина цистерна-ларынч амык астарында ол төктүт турар. Бөжөн машина-дан төгүлсөн сүт чылза-чыла кайы хире болуру! Бөдүтүнү-биле бодол көөргө, түдө чөргө 20 литр даа ажа бээр боор.

Бо ыдыктыг чөмни камна-вайн турарымынч бир ба-диткалы ол. Оон алында, сүт-тү шынарынч хынаар лабо-рант кыс бир машинадан на 0,5 литр сүтү шилге кудуп алгаш, сүтүтү үзүн хынаан соонда, ону керже төптөр. Моон алгаш, көөргө, хүнүлү-не 20 амык литр сүт даа кер-же барып турар шыкажал.

Заводта сүтү хүлээп ап, сордуруп чүгө чангыс хоо-ла тургузуп каан. Ону ма-наар дээш сүт сөөртүр маши-налар хей үени эрттирп тур-рар, харын чамдыкта 3 ша-даа чөдө бээр. Ол үеде өскө машиналар анаа турар, чүгө соокта моторларынч ажилда-дыр. Мында ажил-агыймы эвас ий чүтүр бар, бирээде, сүтү тү тургузарга, оон түз цистернаынч тамаангыг кы-лыр, орта артып каар, ийде, автомашиналар кызыр чар-маталдарын артыкка ча-рыгдал турар. Бөжөн кире ма-шина чөжө хирени анаа-ла хей

чөргө чарыгдал турары! Ха-рааданчыг-дыр. Бо ак кем ыналдыр төктүп, хорал турар. А заводта дур-дукчулар, специалистер, хей-никти организациялары, ха-мыктың мурунда улусчу контроль болуу база бар-ла болуу дег. Олар түргүчү кам-налга дугайында чүгүлөдү турар мыйнаа. Оон алында, Кызылдың сүт заводунда бо ажил-агыймынч ыдыктыг үнөлиг чөмни ындит аныктыг-түлээп ал турарын ажил-агый-ларынч удурутукчулары база билер боор. Бети дээрже ону совхозтардан сүт сөөртүп келген чөмөлчүлөр билер, ка-ра-биле көрүп турар шыка-жал. Олар чүгө дугүрээш-ник көдүрбөзү!

Камналга хензиг-ле чүлдөн эгелээр ужуруг. Эң алыскай ам совхозтар бот-оругла-ча-рылганы, бот-акшаланышкын-че киргенде, камналга айты-рым бирги чөргөни болур.

Шак бо бүтү чүл-дү Агроулетпур-күрүм-нүд ажилдакчылары база өскө-дө харымсалгалы, акаа ханаарышкан шитер но-чуп көрүш, оон эне-дөш-түг хемчелерин алыр ирги ба деп бүтүрүлгө чү заводка баргаш, көргөн, билген чүл-деринки бидини.

Калзан ЧҮЛДҮМ. Мал эчмиз.

Талды район.

Бүгү назымында кылган ажилым бо: он алды херден эгелеп чөмөшкүчүлөп келдим. Ам дөргөн сес харлыг мен. Бо үениң дүргүзүндө төртү-түнгөн чөм Каа-Хем району, Тес-Хемниң Шуурмака ча-зынчылыдым. Шериге безин чөмөшкүчүлөп турган мен. Че-ди чыл бурунгар Талды рай-позунуң чөмөшкүчүлөп чегинге ажилдай бердим.

Ону амык харын чөд деп адаар, а амык мастерска хөмүрлөп бичин ерзэл турган. Акаа ийи хавылга, өрүмнээр бичин станок (ол безин орта ажилдаас), эргижирээр вер-стак турган.

Ындыг чөргө ажилдай бер-дим. А районунч девискээрин де магазинер саны немейли, оларын алыдып турар апар-ган. А оларынч содаларынч рама-ларын кылдыр, баарыктарын чөдөөр, эжиттерин со-луур ажил элдеринч-ле өрөр. Ындыг бичин мастерска а-тыг чүгө чөмөшкүчүлөп кий кы-лып чүт чөтпөс, а ийгиң ча-зынчылы алыр дээрже, шат көрдүмүнч. Ынчанга, чам-дыкта райо дөргөзүңнү ажи-лы тудуг чөмчөргө берип эжи-к-хавла кылдыртырган, соңга шил кестиргенге й-лөмж бээр.

Ынчар ажилдар болза, хорон деп бодол алдым. Мастерскаынч улуттырар, ка-зыр станоктар херек. А ону кайыын алыр! Райо-оо-ларынч садар акаа тил-дө-дө, херекселдер тылзылса.

Бир-ле катеп Межерге суур-га магазин рамазы септэн соонда дүш болуп СССР-нин 50 чылы атыг совхозтун де-вискээринче кире берген мен. Магазин рамазы кылдыр хон-зиг мый алырп, совхозтун ажил-агый эргелекчи-биле ужуражырым ол. Камналга көөрүмгө, мях кезер станок даадара берген тур.

— Бо чүгүлө элтиң мында чоп чидары ол, ажилгазынч тур силер бэй — деп, эргелек-чиден айтырдым.

— Аа хупура! — дээш, ол холун чиды. — Бо черин ээ-лээндө бээр чөдөр биди ады чылдык түтүрн көрүп чидар демир-дир бо. Ажындаа чок, бок болуп берген тур чүе болбөзүмчү. Харын моюну моюн укадир бээр кижик тур болза, девискээр богу аштан дээш неря-дө-дө тургу-зуп бээр ийик мен.

Актыг шык-биле холушкан ол оюн-баштак чүгүлө «аа-и-и» кертпел алган мен. Ол чидар «демир» дугайында райо баштар чөмчөгө ээлп чүгүлөп, ону «бүт кырынга тургузуп шыдарымын бадит-кеан мен. Баштай чөртүп турган дөргөлөрүнч сөөлдө дүңүп берген. Ук совхозтун дурдугалазы-биле чүгүлөдү, кай, ол «бөктү» мээм, мастер-скаынч чөмчөгө дүңүрүп каан.

Оонна бурунгар, базым эгелээш, ышк түтээр ол ста-нокту адиргизтиргенге» ча-мдык шынар чок кылдым-ган мындыг кылгылар мээм кол ажилымга шалтык болуп турар-дыр. Чогуу мээш чө-рөлгөн мебелди септел кылган дээш райо нарды тургузуп төлөп турар. А бүдү-рүлгөдө эрге-ажымын бодар болза, ол база-ла райога керилаа болуп турар.

Нитиз-биле алырга, бистиң райовыста мындыг айты-рылгар бар-дө-дө болза, ча-зыр чөдтиң бари амыктыг бо-луп турар. Ону бо ажилдан келген чылдарында бидим, ынанган мындыг чөдтиг бо-ла, кандыг-дө бүдүрүлгө, организацияга чүгө амыкты бээр дээрзин база катеп дем-делгеским.

Кирял ЧАДОВЕВ. Чөмөшкүчү.

АРА КАГДЫНГАН ТУДУГЛАР: кым буруулугул?

Бистиң коллективтик бри-гадавиз беш чылдың план-нынч күтсөлдөдү. Эрткен чылдың түңкүлүг-биле «Ты-ва тудуг» трестин бригада-ларынч аразында чарышка ийги чөмн элээш. 1988 чылдың ий айынын тудуг-монтаж ажилдарынч пла-нын 114 хуу, күш-ажылдык бүдүрүкчүлүг 117 хуу боттандыды.

Коллективтик керээ-биле ажилдап эгелээшкис соон-да, чамдык эжиткишчилер каступ келген. Туйбуу-биле хандырылгада түткелешчинч чок апарган. Күш-ажылдык сагылга-чүрүмүнч ха-мык-дышкынычмыр болбастаан. Ынчалза-дө ам-дө долу күш-биле ажилдарын чөд-дөп албайн турар бис. Чүгө деп айтырп тургустунуп кээр чүгүлөдү. Борто кым буруулугул! Херек матери-алдарын үезинде эжипбес, тудугчуларынч ынай-бээр өскө объектилерге бир чөргө ажил тэмээнде-ле чорудар чоруктар хөдээр артып ту-ро.

Бистиң бригада спорт-комплекс тудууга шуудал ажилдай бергеннисте, тө-лөзилелди эде кылдыр апар-ган-биле ара соксаткан. Эскерликиниң кирген соонда база ажилдап эге-лө бээрвиске, полиликин-ка тудуучи чорудуудук.

Оон соонда ий-дө объек-тинч дооскан бис. Акаа коон тургустун алырнга хей үе үнгөн хиреде, ам ал каалган. Бо база артын ча-рыгдалар-дыр. Бистиң чөд-дир тутпаан объективтик өскө мый тудар! Боттарынч тудар алар бис.

Полиликинч тудуун бо чылдың ноябрь 7-де доо-зары көрдүтүп турар. Ону бир ай бурунгар, октябрь-дө дужаар социалист хүлээ-лгө алынган. Планга немей 186 муң рубльдиң тудуг-монтаж ажилдарын кылырн шитирлээш бис. Спортком-

плектиг ажилгала кижирер сорулга туруп турар. Ош-шак бригаданың эвасоо 100 олуттук чунар-бажың ту-дугу эгелээш.

Тудугларын аныктерге шөфедил, чунар-бажың ту-дун харын-дө чоннуң тудуу деп адап, чарлап турза-дө, өөрүнчү түңкө көзүбөй турар. Спорткомплекс ту-дуга ажилдары-биле кел-ген оолдарын мергенжиге белеткээшкенинде берге-дөзшиктерге таарылгы, та-рой кылгашкы берген. Ажыл үезинде өөредери — марым айтырп, ВЛКСМ об-ком, хоорому эки эге-лээшкын кылган аттыг бол-ган. Чорукта комсомолчу-ларынч канчаар ажилдан турарынч, чөд чоруй бер-гени сонугураа-дө. Чунар-бажың тудууга комсомолчу пүткөвэлгит дөрт хей оолдар келген. Тудуг ажилын кай-гус билбес. Оларынч ара-зында хөжүмчүлөр безин бер болган. Оларынч бе-ричези кандыг дээрзи билдирди.

Чонунд тудуу кылдыр болза, келген улус чуну кылдыр, кимдерин кижириттерип, чүт чөдөшкөдү дээрзин бээр удуу тодарып ал-гаш, чөд чарлаан болза эки турган. Ажил-ишче кижик-лөс, ужу элдертиг, эге-лээшкын дөдөлө хоозун шу-гулдуу болдурус болза.

Тудуг эгелээшкис чунар-бажынын кызылчылар ма-нал турар. Кайызы-дө 39 олут-тук, эшитер бөксөйинч бедик разрядтын ий сабыры ту-рар. Ий алгы хөмчиринч бустаныр чөм, массаж кы-лыр өрзөл, 6 кижик кижир хаагыг кабиналыг дүштер. Кадикшыл сабыры база турар. Перимехерска, бу-

фет, киоск, хеп чуур чөм. Чунар-бажың эки-ле бо-луу. Ынчалза-дө оон та-каан салып эгелеп туруус-та, чөмчөгө бажыкынч чур-такчылары тудугну сокса-дырын дилеп ээлп турду. Ол бажыга Тываның сура-гыг чогаалчылары чуртал турганын билер бис. Степан Арбанович Серг-оол мээш терелчин-дө кижик. Инженер чөмчөлөрн кижирде, бажыкынч девискээринч элээн кире бээр. Уруглар ойнаар шөл чок кенчаар бис, тарып алган чөмчөлөрн, мяхта-рымч хараадакчыны деп, чуртакчылар хонудал ту-рар. Чон мындыг айтырп кадылдан эгелээр безин берге. Объектинч тудар чөмчөлөр бөдөмчөлүг ши-лэн болза эки.

Тудугну тудуп турар чөм кызын. Суургалыг хан тур-гузар безин чөм чок. Та-каан салып алыр бис. Орай ажилдар ээлчеглер-ге чырык чөдөшөй турар. Провод тылзылса, күштүг проекторлар тургустуу. Айттарга, фонд чон дээр. Мындай байдалда шынары эжиткири болдууның ба-рып болур. Кым брак кыл-ганын журналдарда дөмө-лөп дөдөлгөдө тодарып ап турар бис. Ол кижинч кереманы төлөдир кылдыр чүрүмчүтүвүс.

Шалыңны күш-ажылга кир-жилгениң коэфффициентинч бырымдалап төлөп турар болганда, кижик бурууз шы-нарлыг ажилдарыга со-дунургалдыг. Бригадада мер-генжилниң хымы тыва бер-ген дуржулгагы мурак-чылар эвээш эвас. Он чыл-дан өрү статыг дашчы Аракчаа Борбак-оол, бы-заачылар Эзир-оол Сат,

Амгы үеде ий ээлчег-би-ли ажилдап турар бис. Орай ажилдар ээлчеглер-ге чырык чөдөшөй турар. Провод тылзылса, күштүг проекторлар тургустуу. Айттарга, фонд чон дээр. Мындай байдалда шынары эжиткири болдууның ба-рып болур. Кым брак кыл-ганын журналдарда дөмө-лөп дөдөлгөдө тодарып ап турар бис. Ол кижинч кереманы төлөдир кылдыр чүрүмчүтүвүс.

Шалыңны күш-ажылга кир-жилгениң коэфффициентинч бырымдалап төлөп турар болганда, кижик бурууз шы-нарлыг ажилдарыга со-дунургалдыг. Бригадада мер-генжилниң хымы тыва бер-ген дуржулгагы мурак-чылар эвээш эвас. Он чыл-дан өрү статыг дашчы Аракчаа Борбак-оол, бы-заачылар Эзир-оол Сат,

Амгы үеде ий ээлчег-би-ли ажилдап турар бис. Орай ажилдар ээлчеглер-ге чырык чөдөшөй турар. Провод тылзылса, күштүг проекторлар тургустуу. Айттарга, фонд чон дээр. Мындай байдалда шынары эжиткири болдууның ба-рып болур. Кым брак кыл-ганын журналдарда дөмө-лөп дөдөлгөдө тодарып ап турар бис. Ол кижинч кереманы төлөдир кылдыр чүрүмчүтүвүс.

Шалыңны күш-ажылга кир-жилгениң коэфффициентинч бырымдалап төлөп турар болганда, кижик бурууз шы-нарлыг ажилдарыга со-дунургалдыг. Бригадада мер-генжилниң хымы тыва бер-ген дуржулгагы мурак-чылар эвээш эвас. Он чыл-дан өрү статыг дашчы Аракчаа Борбак-оол, бы-заачылар Эзир-оол Сат,

Бот-акшаланышкынч шил-кып турарымыс — биске шыныгы шыгалда. Соругу-ера кагдыган тудугларынч с